

pedagógusok kísérik, s bizony olykor nagyon nehéz kiválasztani a kísérőket, mert kevés tanár beszél idegen nyelvet. Miért? Annyira teljesíthetetlen ez a feltétel?

Ez elengedhetetlen feltétel!

Nemcsak azért, mert a holnap pedagógusa nem mutogathat kézzel-lábbal a külföldi kollégák és főleg a külföldi diákok nagy-nagy derűtségére, hanem elsősorban azért, mert ahogy mondtuk: a pedagógus eszménykép is, és a követendő eszménynek olyannak kell lennie, hogy a diákok miatta akarjanak egy idegen nyelvet megtanulni.

Micsoda nagyszerű dolog lenne, ha a tanulók abban vetélkednének, hogy melyik idegen nyelvet beszélő tanárukat válasszák példaképül!

Ezt a feltételt viszonylag könnyű megvalósítani: csak azt kell felvenni a tanárképző intézetekbe, aki már jártas egy idegen nyelvben. Beszéljen egy leendő matematikus németül? A történész angolul? A fizikus olaszul? Nem túlzott igény ez?

Ne felejtsük el, a holnap pedagógusairól van szó!

Nem magas követelményű nyelvvizsgára gondolunk tesztekkel, szövegmegértéssel, pontos fordítással, hanem arra, hogy a jelölt tudjon beszélni valamelyik európai nyelven, hogy képes legyen franciául, németül vagy spanyolul az életrajzát elmondani, vagy beszámolni arról, hol él, kik a szülei, vannak-e testvérei.

Elérhető-e ez?

Feltétlenül megvalósítandó követelmény, amely nélkül holnap, holnapután nem állhat egyetlen tanár sem az iskolai katedrán: be kell lépni Európába.

*

Milyen legyen hát a holnap pedagógusa?

A dolgozat alapján úgy tűnhet, e két követelmény fontosabb, mint a jó szakmai felkészültség. Nehogy félreértés essék: nem akarjuk háttérbe szorítani a szaktárgyakat. Az általunk kitűzött két követelmény azonban olyan, hogy a jövő úgyis ki fogja kényszeríteni. Miért ne mehetnénk ennek a kényszerítésnek elébe? Miért csak az utolsó pillanatban teljesüljenek ezek a feltételek?

A holnap pedagógusa a holnap diákját fogja a holnap felnőttjévé nevelni. S mi csak annyit kívánunk tőle, amennyit ez a holnap követelni fog.

TÓTH TIBOR

Műhelyek

Az Óbudai Népzenei Iskoláról

Az 1991. január 1-ével önálló intézményként működő Óbudai Népzenei Iskola az ország egyetlen olyan állami zeneiskolája, amelyben kizárólag hangszerjáték, népiének, valamint dramatikus népszokások és népi játék oktatása folyik.

Béres János furulyaművész (aki a hatvanas évek elejétől kezdve számtalan sorozatműsört készített a rádióban – jelenleg "Az élő népdal" és a "Népzenei emlékeim" című sorozatai hallhatóak) Kodály Zoltán tanácsára már 1952-ben foglalkozott a szervezett keretek között történő magyar népzenei oktatás megvalósításának gondolatával. Azok az idők azonban nem kedveztek e kezdeményezésnek, de 1975-ben a III. kerületi Állami Zeneiskolában barátja, Till Ottó igazgató segítségével sikerült beindítani a népzenei tagozatot. Az évek során egyre népszerűbbé váló tagozat fokozatosan kinőtte nemcsak a kerület, hanem a főváros határait is, a 80-as évek végén már az ország egész területéről érkeztek növendékek, közöttük teljes zenekarok és a műfaj iránt érdeklődő tanárok is. A III. kerületi Önkormányzat – ezt felismerve – biztosította az anyagi feltételeket az önálló zeneiskola létrehozására, amely a Nagyszombat utca 27. alatt működik, ahová nyolc évvel ezelőtt még tagozatként költözött.

Jelenleg közel 300 diák tanul az intézményben, az oktatás a hét minden munkanapján, 13-tól 19 óráig történik. Nincs korhatár, ezért óvodásoktól felnőttekig minden korosztály megtalálható a tanítványok között. Nincs szigorú felvételi vizsga, az elbírálásnál a legfontosabb, hogy a jelentkező szeresse a népzenei, tehát a hozzáállás és az akarat a döntő. Ebben az iskolában nem szigorú csengetési rend szerint folyik a tanítás, ha a növendéknek úgy tetszik, maradhat egész délután. A különböző termek között szabad az átjárás, így lehetőség nyílik arra, hogy a citerás megcsodálja a kobozt, vagy a tekerős a dudát.

Az intézmény a jövőben kiadványok megjelentetését tervezi, melyeket igény szerint megküld a népzene iránt érdeklődő iskoláknak. Ezenkívül hang- és filmanyagot gyűjt, s ezeket szintén meg lehet rendelni, de segítséget tud nyújtani népi hangszerek beszerzésében is. Hatósugarát szeretné kiterjeszteni a határokon túlra, minél több külhonban élő magyar diákot fogadni.

Az iskola tanári kara a legkiválóbb népzeneészek köréből verbuválódott, kik neves együttesek tagjaiként számos rádió- és televízió felvételen, hazai és külföldi kiadású lemezen közreműködtek, és koncertjeiken nagy sikerrel képviselik a magyar népzeneét a világ minden táján. Falusi zenészeket (adatközlőket) is gyakran meghívják az órákra, ezáltal a tanítványok közvetlenül megfigyelhetik az archaikus népzene autentikus megszólaltatását. A magas színvonalú szakmai munka eredményeként a növendékek rendszeresen szerepelnek a rádióban, a televízióban, hazai és külföldi népzenei rendezvényeken. Eddig több mint húszan kapták meg a Népművészet Ifjú Mestere kitüntető címet azok közül, akik itt kezdték elsajátítani a népi muzsikálás fortélyait. Az iskolából kikerülő tanítványok közül sokan alakítanak lakóhelyükön együtteseket, ily módon az intézmény hatóköre egyre tágul.

Ennek ellenére a növendékek csak hat évig, alsófokon tanulhatnak népzeneét. Középfokú és felsőfokú képzésre nincs lehetőség, így a tehetséges fiatalok nem tudnak magas szintű tudásukról diplomát szerezni, mellyel taníthatnának. Pedig erre azért is szükség lenne, mert a tanintézet diákjai a zenei ismereteken túl olyan példát kapnak a gondolkodás tágasságából, az értékek felmutatásából, a múlt-jelen-jövő egyben látásából és nem utolsó sorban önzetlenségéből, amely kivezethet mindnyájunkat abból az – olykor áttekinthetetlennek tűnő – értékzavarból, amelybe az utóbbi évtizedekben kerültünk.

Az alábbiakban vázlatosan ismertetjük az iskolában működő tanszakok munkáját, s itt említjük meg, hogy a tanintézetben szolfézs oktatás is folyik.

Duda tanszak

Tanárok: ifj. Csoóri Sándor a Duda, a Tekerő és a Népi brácsa (kontra) tanszak megalapítója 1976-ban került a Népzenei Tagozatra tanárként. Első tanítványai közül került is Havasréti Pál, Ökrös Csaba és Lányi György, kik jelenleg az iskola tanárai.

Megírta a Duda tanszak tantervét, majd összeállította az 1986-ban megjelent Dudanóták gyűjteménye c. kiadványt. Az 1973-ban alakult, Magyar Művészetért Díjjal kitüntetett Muzsikás együttes alapító tagja. Az utóbbi időkben nevéhez fűződik az Ádám István Emlékzenekar és A Magyar Dudazenekar létrehozása.

Lányi György az 1976-ban alakult, Magyar Művészetért Díjjal kitüntetett Téka együttes alapító tagja. Gyakran jár Erdélybe, nemcsak gyűjteni és a paraszti életmódot tanulmányozni, hanem zenélni is. Együttesével heti rendszerességgel tart táncházat, s szervezi és működteti az ország határain túl is híressé vált nagykállói nyári gyermek és felnőtt Téka tábort.

A duda, mint a népi hangszerek között is speciális zeneszerszám, életkor szerint meghatározza, hogyan és mit lehet tanítani a növendéknek. Egy kilencéves fiúnak nemigen megy a dudabőrrel való játék, ilyen esetben az Adorján István által föltalált elektromos "mūduda" segítségével folyik a képzés, mellyel a sípszáron való eligazodás és az ujjrend tökéletesen elsajátítható. A dudabőr alkalmazását egyénektől függően lehet elkezdni. Egy bizonyos tudásszint elérése után következik a tánc alá való muzsikálás tanítása. Az iskolában megtanult és otthon begyakorolt dallamokat táncházban is eljátsza a tanítvány, így ritmusában és funkciójában minden a helyére kerül. Igazán az eredeti felvételekről való tanítás a célravezető, ezáltal megismertethetők a régi dudások által játszott dallamok és alkalmazott technikák. A cél, hogy egy idő után minden növendék "önellátó" legyen, tehát meg tudja tanulni felvételtől egy eredeti anyagot, ill. egy énekelt vagy kottában leírt dallamot dudaszzerűen képes legyen előadni. Távolabbi cél a dudakészítés fortélyainak megtanítása, mert a dudajátékosok többségükben maguk készítették a hangszerüket.

Népi furulya tanszak

Tanárok: Jakab Csongor (lásd. Citera tanszaknál)

Balogh Sándor 1979-ben végzett Karvezetés- szolfézs Szakon a Debreceni Zeneművészeti Főiskolán. Főiskolás kora óta intenzíven foglalkozik a népzenevel, muzsikál, gyűjtőmunkát végez, hangszerkészítő népi iparművész. Az általa készített tekerőkkel, furulyákkal és citerákkal több zeneiskolában tanítanak.

A furulyaszakos tanulók kétéves játéktechnikai képzés után kezdik a különböző vidékek játékstílusának tanulmányozását hangszeres táncdallamokon. Ehhez nyújtanak segítséget a Néptáncosok Szakmai Háza által megjelentetett kiadványok, így Juhász Zoltán Furulyaiskola

című munkájának II-III-IV. kötete, melyekben a székelyföldi, gyimesi és dél-dunántúli tájegységek eredeti furulyás dallamai találhatóak. Mivel a kötethez hangzó mellékletet is kiadtak, a furulyások nemcsak kottából, hanem hallás után is tanulhatnak. Az oktatási eszköztárból nem hiányzik az archaikus anyag sem: a tanítványok gyimesi furulyásokról készült videofelvételeket tanulmányozhatnak. Egy bizonyos tudásszint elérése esetén a növendékek csoportos muzsikáláson is részt vesznek. Ez nehezebb az egyéni foglalkozásoknál, mert össze kell hangolni a hangszerket és egymásra is figyelni kell. Az iskolában folyó oktatás színvonalát fémjelzi, hogy a III. Fővárosi Furulyaversenyen a tanszak négy növendéke népi kategóriában az összes díjat elnyerte, köztük kiemelt első díjat.

Népi ének tanszak

Tanár: Budai Ilona népdalénekes, ki már pályája kezdetén hangsúlyt fektetett arra, hogy ne csak előadóművészként tevékenykedjen, hanem tudását ossza meg másokkal is. Vezeti a Vikár Béla Népdalkört, s évek óta, heti rendszerességgel tanít a rádió "Énekeljünk együtt!" címet viselő műsorában. Népdaltanítói munkája elismeréseként a hazai Kodály Társaság Kodály Díjban részesítette.

"Az előadás mikéntje a népdalnak szinte fontosabb alkotóeleme, mint a kottakép..." – a Népi ének tanszak Lajtha László e gondolatát szem előtt tartva dolgozik. Az élő néphagyományban az énekes eszközként használta a hangját mondanivalójának kifejezéséhez. A dalt akarta érvényre juttatni, nem a saját hangját. Ennek megfelelően a tanszak módszerének alapja, hogy a dallam és az előadásmód együvé tartozik. A növendékek nem külön-külön tanulják a "mit" és a "hogyan", hanem ezeket együtt szóltatják meg a dalban. A tanítás eredeti népzenei anyagok segítségével történik, melynek során a tanítványok a felvételen hallható adatközlőkkel énekelnek. Nem baj, ha eleinte utánozzák az énekest, mert egy-két év elteltével vérükké válik a stílus, s akkor már önállóan szóltatják meg a dalokat, minden alkalommal újat alkotva. Néhány éves tanulás után az énekesnek el kell tudni igazodnia azon, hogy egy adott tájegységhez milyen énekstílus és előadásmód tartozik. A negyedik év végére a díszített népdaloknak is nagy biztonsággal kell megszólalniuk az énekes ajkán úgy, mintha az ékítményeket rögtönöznék.

Népdalt igazán az tud megszólaltatni, akinek kíséret, "mankó" nélkül is megy az éneklés. Ez a legnehezebb feladat, amellyel az énekesnek meg kell birkóznia. Lényeges a pontos intonáció, a tökéletes ritmusérzék és a kitűnő belső hallás, ezek fejlesztésére Budai Ilona nagy súlyt fektet. A tanszak óráin néprajzi ismereteket is kapnak a tanulók.

Az iskola keretében működik a Vikár Béla Népdalkör, mely 15 éve végzi csendes szerénységgel közművelési hivatását: az eredeti magyar népdalok és szokásanyagok gyűjtését, elsajátítását, közkinccsé tételét. Az együttes tagjai fiatalok, általános- és középiskolások, ill. felsőfokú intézmények hallgatói- a jövő értelmisége. Évente több koncertet adnak, s állandó közreműködői a rádió "Énekeljünk együtt!" műsorának.

Hegedű előkészítő tanszak

Tanár: Till Ottó, nemzetközileg elismert zenepedagógus, aki számtalan meghívást kap külföldi zsűribe is. Karmester, az Óbudai Kamarazenekar megalapítója.

Ezen a tanszakon a hegedülés alapjait sajátítják el a növendékek, itt még nem foglalkoznak népzenevel. A hegedülni vágyó, de alapképzettséggel nem rendelkező kicsinyeket irányítják ide, akik egy vagy két esztendő múltán a Népi hegedű tanszakon folytatják tanulmányaikat.

Népi hegedű tanszak

Tanárok: Ifj. Csoóri Sándor (lásd. a Duda tanszagnál).

Jánosi András, az általa 1975-ben alakított Jánosi együttes prímása. A muzsikálás mellett kutató és gyűjtőmunkás is végez. Klasszikus szerzők (Bartók Béla, Liszt Ferenc) műveiben feldolgozott népi dallamok eredetének feltárásával és előadásával értékes színfolttal gazdagítja a népzene és komolyzene kapcsolatáról szerzett ismereteinket.

Ökrös Csaba 1976 óra muzsikál, jelenleg az Ökrös együttes prímása. A világhírű bostoni MIT Egyetem nyári kurzusain több ízben tanított népzene-t. A Kodály Kamaraegyüttes alapítója, mely 88-as Egyesült Államok-beli turnéja alkalmával megkapta a Kongresszus Különdíját. Zenekarával a Budapest Táncegyüttesnél dolgozik, de gyakran játszik a Muzsikás együttesben is.

A népi hegedűjáték meglehetősen különbözik a klasszikus hegedülési stílustól. A falusi zenészek nem használnak álltartót és párnát, s a hangszeret is másképp – csuklójukra támasztva

– tartják. Nagyon fontos a zene értelmezése, s a dallamok ritmikájának megfejtése. A népzenei tánchoz játszik, így technikája a ritmusra épül – a hegedűnél a vonózás és a balkéz díszítése, vibratója is ezt szolgálja. Nem népzene az, ha valaki népi dallamokat játszik, miközben fogalma nincs a megszólaltatott muzsika stílusáról. Ezért a tanszakon a technikai képzést helyezik előtérbe, hiszen – tájegységtől függetlenül – ez a népi muzsikálás alapja. Amikor a növendék ösztönösen elsajátította a hegedülés technikáját, azaz játék közben úgy alkalmazza, hogy nem is gondol rá, akkor következik egy konkrét vidék dallamvilága. A tanár az általa legjobban ismert területek közül választ, s a tanítvány akkor már a melódiára, a díszítésekre, az érzelmekre, a tánc alá muzsikálásra figyel. Ezután maga választ tájegységet, melynek zenéjével önállóan foglalkozik. A megtanult anyagot rendszeresen bemutatja oktatójának, ki segít az esetleges hibák kijavításában és szakmai tanácsokat ad. Elengedhetetlen, hogy a növendékek minél több eredeti felvételt hallgassanak és megismerjék a falusi zenészek gondolkodását.

Ifj. Csoóri Sándor szerint a klasszikus zene fejlődését is segítené, ha tolmácsolói nem zárkoznának el a népzeneitől, hanem megtanulnák a falusi zenészek technikáját. Ez hitelesebbé tenné olyan, eredetileg tánczenének írott művek előadását, mint amilyen a barokk komponisták zenekari szerzeményeinek jelentős része.

Népi brácsa (kontra) tanszak

Tanár: Lányi György (lásd. a Duda tanszaknál).

A háromhúros kontra, mint a vonós trió egyik hangszere, ritmussal és akkordokkal segíti a hegedű dallamát. A tánc alá muzsikálás lényeges eleme a ritmus, Lányi György ezért erre fekteti a hangsúlyt, az akkordok megtanulását és tisztázását inkább a növendék szorgalmára bízta. Számos vidéken használják a brácsát – a legcélravezetőbb, ha a tanítvány először egy stílust sajátít el, utána már könnyebben megtanulja a többi tájegységen honos játékmódot. A hangszer megszerettetése érdekében a növendékek eleinte nem kapnak nagy terhelést, a tanár inkább élményekhez igyekszik juttatni őket, mit amilyen a közös muzsikálás. A tapasztalat szerint ezzel a módszerrel gyorsabb fejlődést lehet elérni, van aki egy év alatt két év anyagát is elvégzi. Az sem baj, ha valaki lassabban halad, a fontos, hogy amit tud, az tökéletes legyen. Még csoportban is mindenki az egyéniségéhez, tudásához, tehetségéhez, hangulatához, fáradságához mértén kapja a tananyagot.

Kisbögő, nagybögő, ütőgardon tanszak

Tanár: Havasréti Pál a Téka együttes alapító tagja. Az archaikus népzene elkötelezett híve, aki nemcsak különböző táncházak állandó szereplője, hanem gyakran játszik falusi zenészekkel is. Szenvedélyes gyűjtőmunkájára jellemző, hogy a romániai forradalom után néhány héttel már Moldvában készített felvételeket.

A növendékek egy része óvodáskorú, ezért a tanszakon a népi gyakorlatban szokásos hallás utáni tanulás a legeredményesebb. Eleinte a kisbögő "C-G-D" hangolású üres húrjain az ún. orgonapontokat ismerik meg a tanulók, majd ennek elsajátítása után következnek a népzeneben oly gyakran használt hangnemek ("A-D-C"). A tananyag dunántúli, alföldi, szatmári, erdélyi és felvidéki dallamok egyszerű basszus kíséretéből áll. Mivel gyakorolni csak magnetofonnal vagy zenekarral lehet, a tanítványok rendszeres látogatói a Téka Klubnak, ahol az apró és tinik táncházában muzsikálhatnak az együttesben. Az ifjabbak nyaranta a nagykállói Téka gyermek-táborban gyarapíthatják tudásukat.

A tanszakon ütőgardon és dob oktatás is folyik, ennek keretében a gyimesi és moldvai táncdallamok kíséretét sajátíthatják el a növendékek. Az iskola rugalmasságára jellemző módon, tanszakon kívül a prímtambura iránt érdeklődők a közkedvelt dunántúli (bogyiszlói), ill. alföldi tamburajátékot ismerhetik meg.

Cimbalom tanszak

Tanár: Béresné Szöllős Beatrix a Zeneművészeti Főiskolán végzett Cimbalom, Szolfézs, valamint Általános iskolai énektanári Szakon. 1969-től Béres János Népi Kamarazenekarának tagja. A Zeneműkiadó gondozásában több kiadványa jelent meg, például a kétkötetes Cimbalom muzsika.

A népi hangszerek közül a cimbalom az egyetlen, amelyet hazánkban közép- és felsőfokon is tanítanak. A Zeneművészeti Főiskolán már a századforduló óta folyik ilyen irányú képzés.

Az iskola Cimbalom tanszakán a hivatalos tanterv szerinti klasszikus anyagot tanulják a

növendékek, ezen felül, de vele párhuzamosan kiemelten foglalkoznak népzenevel. Különböző vidékekről származó eredeti gyűjtéseket vesznek át kazettára, hogy odahaza is tanulmányozhassák a népi előadásmódot. A klasszikus és népzene egy időben való tanulása folytán a népzenei anyaggal – melyben kiemelt helyen szerepel Lajtha László gyűjtése – kottából is ismerkednek, s más tanszakok növendékeivel a népi zenekarban történő muzsikálást is gyakorolják.

Béresné Szöllős Beatrix népzenei továbbképzést, növendékeivel népzenei bemutatókat tart klasszikus cimbalomjátékosok számára. Az iskolában lehetőség nyílik arra, hogy a továbbképző osztályokban középfokon is tanulhassanak a növendékek.

Népi játék és dramatikus népszokások tanszak

Tanár: Karácsonyné Molnár Erika a Szombathelyi Tanárképző Főiskolán végzett, 17 éves tanári múlttal rendelkezik. A Néprajzi Társaság tagja. Több pedagógiai főiskolán tanítja a dramatikus népszokások és népi játékok oktatását, a témát feldolgozó módszertani könyve előkészületben van. Az ország számos pontján tart pedagógusok számára továbbképzést, s muzsikál is a Magyar Tekerőzenekarban.

A hagyományos kultúra, ezen belül a népi játékok, dramatikus népszokások megismertetése az egyik alapja minden zenei nevelésnek, különösen a népzenei oktatásnak, így szerves része az iskolában folyó munkának.

Az óvodás és általános iskolás korú gyerekek a népi játékokon, jeles napokhoz fűződő szokásokon keresztül megismerik hagyományainkat, nemzeti kultúránkat. Rendszeresen szerepelnek művelődési házakban, a rádióban, televízióban, valamint színjátszó és néptánc fesztiválokban, melyeken szép sikereket érnek el. Az anyagok kiválasztásánál Karácsonyné Molnár Erika törekszik arra, hogy "tisztá forrásból" merítsen. Gyakori látogatója a Zenetudományi Intézetnek, a Néprajzi Múzeumnak és az MTA Néprajzkutató Intézetének, de Erdélyben, a Felvidéken, a Vajdaságban és természetesen Magyarországon is végez néprajzi gyűjtőmunkát.

A szakkör időtartama egy, illetve két év. A tanév kezdetén – míg tart a jó idő – főleg a szabadban játszható játékok tanítása folyik, az életkorban megfelelően: fogócskák, szembekötődik, bújócskák, szerepjátszó, párválasztó, mozdulatutánzó, ugró, szökellő, hidas, bújós játékok. Ezt követően a téli ünnepkörhöz fűződő szokások valamelyikének bemutatására készülődik a csoport – lucázás, betlehemezés, regölés, háromkirály-járás –, a téli szünet után pedig farsangi alakoskodással, balázsjárással, gergelyjárással folytatódik a sor, majd elérkeznek a húsvéti és pünkösti ünnepkörhöz fűződő jeles napok: kiszehajtás, villőzés, zöldág-járás, pünkösti királyné-választás. Sok-sok szabadtéri népi játékkal, találós kérdéssel, kiszámolóval, mondókával, egy-egy aktuális kézműves foglalkozással, néprajzi alapismeretekkel egészül ki a játékok köre.

A népi játékokkal, dramatikus népszokásokkal való ismerkedés bővíti a növendékek kultúr-történeti ismereteit és elősegíti olyan tanulói magatartás kialakulását, amelynek lényeges eleme – a hagyományőrzés és a népi kultúra megbecsülése.

Koboz tanszak

Tanár: Kobzos Kiss Tamás – a tanári kar által egyhangúlag megválasztott igazgató – népzene és régi zenét egyaránt játszik, ennek megfelelően sokáig tagja volt a középkori muzsikát előadó Kecskés együttesnek, az utóbbi években pedig gyakran dolgozik együtt a népzene megszóllatató Jánosi együttesrel. Japánban, a Japán Kodály Társaság nyári szemináriumán előadás sorozatot tartott a kiváló muzsikás, ki Tinódi Lantos Sebestyén mintájára vette fel a "Kobzos" előnevet.

Mivel a koboz elsősorban kísérőhangszer, Kobzos Kiss Tamás óráin a növendékek énekmondással egybekötve tanulnak meg a hangszerrel bánni. Akinek nem megy az éneklés, annak képzése a hangszeres szólójáték irányába tolódik el. Az énekmondás összekapcsolja a népzene és a régi zenét, sok esetben nem is lehet eldönteni egy dalról, hogy melyik kategóriába sorolható, így természetes, hogy ezen a tanszakon mindkettőt megismerhetik. A távoli kor muzsikája és a kevés népzenei gyűjtött anyag miatt itt nagy szerepet kap a komoly fantáziát igénylő rekonstrukció. A zene nem önmagáért van, hanem érzelmek kifejezéséért (énekmondás) és a táncért (tánc kíséret). A tanulók mindkét előadási módot elsajátítják.

A népzene illetően nemcsak moldvai magyar muzsikát, hanem olyan különböző román tájegységek zenéjét is tanulják a növendékek, amelyben a koboz meghonosodott. A régiak közül pedig többek között provence-i trubadúr-dalokkal ismerkednek. Aki akarja, emellett az arab udot is kézbe veheti, amelyből a koboz származik. Kobzos Kiss Tamás egy Anatóliából

származó török orvos segítségével szazt is oktat. E hosszúnyakú török lanthangszer azért érdekes, mert a koboz az idők folyamán változáson ment keresztül, s a szaz feltehetően az ősi, kihalt magyar koboz hasonmása.

A növendékek rendszeresen látogatják a Tatros együttes Marczibányi téri csángó táncházát, de Havasréti Pálék Téka klubjában is gyakran zenélnek. Ugyanakkor az iskola tanár-igazgatója örömmel lép föl egyik tanítványa, Csörsz Rumen István régi zenét játszó együttesével.

Tekerő tanszak

Tanár: Havasréti Pál (lásd. a Kisbögő, Nagybögő, Ütőgardon tanszaknál).

E tanszak 12 éve működik. A tananyagot történeti dallamok, gyermekdalok, dunántúli tánc- és énekelt dalok, illetve alföldi tekerőmuzsika képzik. Elsődleges cél a magyar népzene minél jobb megismertetése és megszerettetése, de az ügyesebbek európai kitekintést is kapnak, ami más hangolások, stílusok, ritmusok elsajátításával jár. Ennek keretében nemcsak népzene, hanem – például francia – régi zenét is tanulnak. Havasréti Pál növendékeiből és kollégáiból megalapította a Magyar Tekerőzenekart, mely nemrég beindult táncházán kívül más táncházak és népzenei koncertek rendszeres szereplője, elősegítve, hogy a tekerő minél szélesebb körben ismertté váljon.

Citera tanszak

Tanárok: Jakab Csongor. A falusi zenészek annak idején apjuktól tanultak meg muzsikálni. Jakab Csongor is e szellemben nevelkedett, családi hagyományként édesapjától, a tanszakot létrehozó Jakab Mihálytól leste el a citerázás fortélyait, s már gyerekkorában kiváló citerajátékosnak számított. Később furulyázni is megtanult. 1977 óta oktat, s ő még az ősi – nyomóval történő – citerajátékot is tanítja. Citerakészítéssel is foglalkozik.

Balogh Sándor (lásd. a Furulya tanszaknál).

Ez a tanszak a furulya és a cimbalom után a harmadik legrégebbi az iskolában. A citera szakos tanulók az eredeti játékmód elsajátítása mellett a nehezebb, virtuózabb játékot igénylő dallamok lejátszásával is megpróbálkoznak a 3-4. osztályban. Így sor kerül eredetileg nem citerán, hanem hegedűn vagy furulyán játszott gyimesi, moldvai, lőrincrévi és kalotaszegi dallamok megszólaltatására is. Az ügyesebb növendékek 3. osztályos kortól zenekari próbákon vesznek részt, melyeken többféle hangszer társaságában egyszerűbb népzenei feldolgozások gyakorlására kapnak lehetőséget, s a műveket a zeneiskola különböző rendezvényein be is mutatják.

Balogh Sándor citera tananyagot állított össze 15 éves zenetanári tapasztalatai alapján, mely Citeraiskola címen 1992 tavaszán jelent meg a Néptáncosok Szakmai Háza és az Óbudai Népzenei Iskola közös kiadványaként. Ez a füzet a módszertani útmutatásokon túl közel 300 dallam kottáját tartalmazza, annak elősegítése céljából, hogy viszonylag rövid idő alatt minél többen eljuthassanak a legegyszerűbb gyermekdaloktól kezdve a virtuóz játékos igénylő hangszerezés táncdallamok megszólaltatásáig.

A tanszak másik tanára, Jakab Csongor, az oktatás mellett a citeratanítás olyan metodikájának kidolgozásával foglalkozik, amely egyrészt tekintetbe veszi az alsótagozatos gyerekek életkori szempontjait, másrészt a városi környezetben élő, a népzenevel máshol nem találkozó növendékek számára megkönnyítené a speciális citerás díszítések, improvizációk – a népzene élő-alkotó – elsajátítását.

KARÁCSONYNÉ MOLNÁR ERIKA – K. TÓTH LÁSZLÓ

A zene fölemeli a kezeimet

Meghatódom, ha Kokas Klára írásait olvasom, és akkor is, mikor róla készült filmeket néztem. Nem férfias dolog, és öntudatlanul is igyekeztem távolságot tartani a Kokas jelenséggel. Néhányszor találkoztam vele, tárgyyszerű ügyekben, akkor igen rokonszenves, kellemes partner